

ПРАВОВА ПРИРОДА ЕКОЛОГІЧНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки - невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України. З цією метою держава здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на стабілізацію і поліпшення стану навколишнього природного середовища України шляхом інтеграції екологічної політики до соціально-економічного розвитку України для гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування та забезпечення природних екосистем.

Питання правової природи екологічної функції держави досліджувалося такими вченими як В. І. Андрейцев, Г. І. Балюк, О. С. Колбасов, М. В. Краснова та іншими. Але дослідження правової природи екологічної функції держави залишається вкрай важливим й актуальним на сьогодні, коли продовжують спостерігатися негативні тенденції у сфері природокористування.

Під функціями держави розуміють основні напрями або види її діяльності, які визначають суть і призначення держави. Вони є засобом вирішення важливих суспільних завдань. Функції виражають зміст і призначення держави в суспільстві. Екологічна функція держави обумовлюється конституційним положенням про те, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, збереження генофонду Українського народу "є обов'язком держави" (ст. 16 Конституції України) [1].

Крім цього, враховуючи положення правової доктрини про те, що найпоширенішим є поділ функцій держави за ступенем соціальної значимості – на основні та другорядні, за тривалістю – постійні і тимчасові, а також на внутрішні та зовнішні, екологічну функцію держави, на наш погляд, слід вважати основною, постійною та комплексною, тобто як внутрішньою так й зовнішньою.

Екологічна функція реалізується шляхом проведення відповідної державної політики на тому чи іншому етапі розвитку держави. Принципи

пові засади екологічної політики України визначені в "Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року", які затверджені Законом України від 21 грудня 2010 р. №2818-VI [2].

Також аспекти пріоритетності реалізації екологічної функції держави простежуються й в інших нормативних актах. Зокрема, Закон України "Про основи національної безпеки України" передбачає, що одним із об'єктів національної безпеки є суспільство, а саме його духовні, морально-етичні, культурні, історичні та інші цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і природні ресурси (ст. 3) [3].

З огляду на правову природу екологічної функції держави заслуговують на увагу такі основні принципи національної екологічної політики як: посилення ролі екологічного управління в системі державного управління України з метою досягнення рівності трьох складових розвитку (економічної, екологічної, соціальної), яка зумовлює орієнтування на пріоритети сталого розвитку; врахування екологічних наслідків під час прийняття управлінських рішень, при розробці документів, які містять політичні та/або програмні засади державного, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку та інші.

Варто зауважити, що основними інструментами реалізації національної екологічної політики на законодавчому рівні визначені наступні: оцінка впливу стратегій, програм планів на стан навколишнього природного середовища; удосконалення дозвільної системи у сфері охорони навколишнього природного середовища; екологічна експертиза та оцінка впливу об'єктів екологічної експертизи на стан навколишнього природного середовища; екологічний аудит, системи екологічного управління, екологічне маркування; екологічне страхування; стандартизація та облік у сфері охорони навколишнього природного середовища; законодавство у сфері навколишнього природного середовища тощо. В результаті реалізації зазначених функцій та напрямків діяльності передбачається створити збалансовану та ефективно діючу систему управління якістю довкілля.

Екологічна функція держави носить предметний та об'єктивний характер, оскільки породжується самим суспільством. Об'єктом екологічної функції держави є екологічна безпека та екологічна рівновага.

У реалізації екологічної функції держави приймають участь державні органи як загальної так і спеціальної компетенції. Проте в соціальній державі сфера управлінської діяльності набагато ширша, за суб'єктом складом вона не обмежується лише діяльністю державних органів. Суб'єктами управління в галузі охорони довкілля, раціонально-

го використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки в Україні також є територіальні громади, заінтересована громадськість, суб'єкти господарювання та інші представники громадянського суспільства [4, с. 187]. Саме тому існує потреба в нормативній регламентації на рівні законів, яка б дозволила комплексно розглядати питання регулювання такої діяльності державних та інших органів у сфері окреслених суспільних відносин.

Форми і методи здійснення екологічної функції можуть змінюватись, але головним напрямом діяльності держави в цій сфері залишаються такі засади як стійкість та постійність.

Викладене вище дозволяє зробити наступні висновки: 1) передумовою існування та здійснення екологічної функції держави стали негативні наслідки життєдіяльності людини; 2) екологічна функція держави реалізується шляхом проведення ефективної екологічної політики; 3) вирішення питань щодо здійснення екологічної функції держави через спеціальну компетенцію відповідних державних органів має відбуватися шляхом комплексного підходу до цих проблем.

Література:

1. Конституція (Основний Закон) України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР/ Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – (Бібліотека офіційних видань).
2. Основні засади (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26. – Ст. 218. – (Бібліотека офіційних видань).
3. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 червня 2003 р. / Верховна Рада України // Офіційний вісник України. – 2003. – № 29. – Ст. 1433. – (Бібліотека офіційних видань).
4. Екологічне право України : [академічний курс / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка]. – К. : ТОВ "Видавництво "Юридична думка", 2008. – 848 с.

Антоненко М.М.,
магістр,
Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського
Науковий керівник: Беглий О.В., к.ю.н.

ПРИНЦИП ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ НА КОРИСТЬ ТА В ІНТЕРЕСАХ УСІХ ДЕРЖАВ ЯК ЕТИЧНИЙ ПРИНЦИП КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

З кожним роком збільшується обсяг космічних досліджень та прискорюються темпи освоєння космічного простору. Розвиток космічних технологій надає людству багато можливостей для покращення умов життя та боротьби з глобальними проблемами. Але більшість досягнень космічної науки та техніки є відчутними лише для невеликої кількості розвинених космічних держав.

Питання використання космічного простору з урахуванням потреб усіх держав, особливо тих, що розвиваються, неодноразово підіймалося на міжнародному рівні. Йому присвячено багато праць видатних вчених світу, таких як А. Помпіду, М. Родота, Ю. Колосова та інших. Серед вітчизняних вчених розробкою проблематики дослідження та використання космічного права займався професор Беглий О.В.

Принцип використання космічного простору для потреб усіх держав, незалежно від рівня їх економічного розвитку, вперше був сформульований у рамках Договору про принципи діяльності держав по дослідженню та використанню космічного простору, включаючи місяць та інші небесні тіла 1967 року. Стаття I Договору встановлює, що "Дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, здійснюються на благо і в інтересах всіх країн, незалежно від ступеня їх економічного або наукового розвитку, і є надбанням всього людства"

Далі зауважується, що "космічний простір, включаючи Місяць та інші небесні тіла, відкрито для дослідження і використання всіма державами без будь-якої дискримінації на основі рівності і згідно з міжнародним правом, при вільному доступі у всі райони небесних тіл"

Віддаючи належне правовому закріпленню цього принципу в основоположному договорі про космічну діяльність, потрібно зауважити, що в багатьох аспектах це положення залишилося лише на папері. На протязі останніх десятиріч кожного року зростає прірва між розвиненими державами та державами, що розвиваються. Більшість космічних техно-